ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ

ਬਨਾਮ

ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ (ਐੱਸ) 2007 ਦਾ 5352-5353)

13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023

[ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ ਅਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਰਵਿਕੁਮਾਰ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986- ਧਾਰਾ.2 (1) (ਡੀ)-ਜਵਾਬਦੇਹ (ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ) ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਅੱਗ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ ਸੀ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ-ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਯੂ/ਐਸ. ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸੀ। – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ (ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ) ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂ/ਐੱਸ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) - ਆਯੋਜਿਤਃ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਹੈ-ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਜਾਂ ਲਾਭਾਰਥੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ-ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ' ਤੇ ਲੈਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ/ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986-ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ-ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ/ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਜਾਂ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਸੰਕਟਕਾਲੀ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986-ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਭ-ਮੁਖੀ ਕਾਨੂੰਨ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼-"ਖਪਤਕਾਰ", "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼"-ਚਰਚਾ-ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986।

ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਭ-ਮੁਖੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਇੱਕ ਉਸਾਰੂ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24][458- ਐੱਫ]

2. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਬਦ "ਖਪਤਕਾਰ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਸਮੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27][460- ਐੱਫ]

3. ਜਿਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇੱਕ ਫਰਮ ਭਾਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੁਨਾਫੇ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਗਤੀਵਿਧੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 36,37][466-ਸੀ-ਐੱਫ]

4. ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; (i) ਕੀ ਮਾਲ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ; ਜਾਂ (ii) ਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੋ-ਗੁਣਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਜੇ ਮਾਲ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਕਵਰੇਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 39][468-ਬੀ-ਸੀ]

5. ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਲਾਭਾਰਥੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਜਾਂ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ/ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ; ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 43,46][470- ਸੀ-ਈ; 470-ਬੀ-ਸੀ]

ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ ਵੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੰਸਥਾ (1995) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 583: [1995] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 174; ਲਖਨਊ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ (1994) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 243: [1993] 3 ਸਪਲਿ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 615; ਕਰਨਾਟਕ ਪਾਵਰ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਆਇਰਨ ਵਰਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (2009) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 240: [2009] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1109; ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਲੇਵਿਸ ਸਟ੍ਰਾਸ (ਇੰਡੀਆ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (2022) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

ਐੱਲ. ਆਰ. ਰਾਹੀਂ ਮਦਨ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2009) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 79: [2009] 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1186; ਲੀਲਾਵਤੀ ਕਿਰਤਿਲਾਲ ਮਹਿਤਾ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਾਂਤੀ ਡਿਵੈਲਪਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 265: [2019] 14 ਐੱਸਸੀਆਰ 563; ਪੈਰਾਮਾਉਂਟ ਡਿਜੀਟਲ ਕਲਰ ਲੈਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏਜੀਐੱਫਏ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 81; ਸ੍ਰੀਕਾਂਤ ਜੀ. ਮੰਤਰੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ (2022) 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 42; ਕਲਪਵਰੁਕਸ਼ਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਤੋਸ਼ਨੀਵਾਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਬੰਬਈ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ। ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2000) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 512: [1999] 3 ਵਾਧੂ. ਐੱਸਸੀਆਰ 619; ਰਾਜੀਵ ਮੈਟਲ ਵਰਕਸ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਮਿਨਰਲ ਐਂਡ ਮੈਟਲ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ। (1996) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 422: [1995] 6 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 118 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1995] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 174	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 10
[2009] 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1186	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 17
[1993] 3 ਵਾਧੂ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 615	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 29
[2019] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 563	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 31
[2009] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1109	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 38
[1999] ਹੈ 3 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 619	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 41 (i)
[1995] 6 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 118	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 41

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2007 ਦਾ 5352-5353.

ਐੱਫਏ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਿਤੀ 03.12.2004 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। 2004 ਦਾ 159 ਅਤੇ 161.

2007 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ ਨੰ 5354,2012 ਦੇ 2821,2018 ਦੇ 3350 ਅਤੇ 2023 ਦੇ 2787 ਦੇ ਨਾਲ.

ਕੈਲਾਸ਼ ਵਾਸੂਦੇਵ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਪਰਸੂਨ, ਡਾ.ਨਕੁਲ ਦੀਵਾਨ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਐਨ. ਗਣਪਤੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ.ਸਿੰਘ, ਅਪ੍ਰਤਿਮ ਅਨੀਮੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ ਐਨਾਟੋਲੀ ਸੇਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੁਬਲੇਮਲਾ।ਚਾਂਗ, ਪ੍ਰਾਂਗ ਨਿਊਮਾਈ, ਮੋਅਜ਼ਮ ਖਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਸਾਹੂ, ਬ੍ਰਿਜੇਸ਼ ਉਜੈਨਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿੰਦਿਤਾ ਮਿੱਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਵਿਤਾ ਗੋਇਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੰਨੀ ਗੁਪਤਾ, ਸ੍ਰ. ਸ਼ਿਵਮ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਕੇ. ਸੇਠ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਜੀਤ ਚਾਵਲਾ, ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਅਭਿਨਵ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵਮ ਸਿੰਘ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਜਨ ਕੁਮਾਰ, ਅਵਨੀਸ਼ ਸਿਨਹਾ, ਵਿਨੇ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਰਜੁਨ ਮਾਸਟਰਜ਼, ਸੂਰਜ ਕੇਸਰਵਾਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਮ ਪ੍ਰਿਆ, ਅਨੁਰਾਗ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਆਯੂਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਗਗਨ ਗੁਪਤਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤਰੇ, ਜੇ.ਬੀ.ਮੁਦਗਿਲ, ਐਸ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਦੁਮਨ ਗੋਹਿਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਰੁਣਾ ਸਿੰਘ ਗੋਹਿਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਨੂ ਪੁਰੋਹਿਤ, ਅਲਾਪਤੀ ਸਾਹਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਰੀਨ ਸਰਨਾ, ਨੀਲ ਚੈਟਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂਰੀਨ ਸਰਨਾ, ਮਯੂਰ ਆਰ ਸ਼ਾਹ, ਯਸ਼ ਪਾਲ ਢੀਂਗਰਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਵਰਮਾ, ਪੰਕਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਕਮਲ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਸੰਦੀਪ ਸੀ.ਸ਼ਾਹ, ਰਾਜੀਵ ਰੰਜਨ ਦਿਵੇਦੀ, ਐਮ.ਟੀ. ਜਾਰਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੂਸੀ ਅਬ੍ਰਾਹਮ, ਜੌਨਸ ਜਾਰਜ, ਐਮ.ਜੇ. ਪਾਲ, ਵੀ.ਕੇ. ਖੰਨਾ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਝਾਅ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਦੇਵਿਵੇਦੀ, ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ, ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਾ.(ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਵਿਪਨ ਗੁਪਤਾ, ਨਿਖਿਲ ਗੋਇਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਵੀਨ ਗੋਇਲ, ਅਦਿੱਤਿਆ ਕੇ. ਰਾਏ, ਐੱਸ.ਐੱਲ. ਗੁਪਤਾ, ਆਸੂਤੋਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁੰਜਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੇ.ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਅਰੂਪ ਰਤਨ ਦੱਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਸ. ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦਿਓੜਾ, ਧਰਮਪਾਲ ਸੈਣੀ, ਅਬਦੁਲ ਗੱਫਾਰ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੌਰਭ ਸ਼ਰਮਾ, ਆਯੂਸ਼ ਪੰਵਾਰ, ਕੇ.ਕੇ. ਚੌਹਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਲੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ੍ਰ. ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ੰਕਰ, ਸੌਮਿਆ ਦੱਤਾ, ਵੀ. ਏਲਾਨਚੇਝਿਯਾਨ, ਵੈਂਕਿਤਾ ਸੁਬਰਾਮੋਨੀਅਮ ਟੀ.ਆਰ., ਲਿਖੀ ਚੰਦ ਬੋਨਸਲੇ, ਰਾਹਤ ਬਾਂਸਲ, ਅਮਿਤ ਕੇ. ਨੈਨ, ਪੀ.ਆਈ. ਜੋਸ, ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਥੁਰ, ਰੋਹਨ ਗਣਪਤੀ, ਆਕਰਸ਼ ਕਾਮਰਾ, ਅਰੁਣਵ ਪਟਨਾਇਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾਸ, ਆਦਿਤਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਨੀਲੇਂਦੂ ਵਾਤਸਯਾਨ, ਚੰਦਰ ਭੂਸ਼ਣ ਤਿਵਾੜੀ, ਰਾਜੇਸ਼ ਪੀ., ਮਨੋਰੰਜਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਰਾਸਟੋਗੀ, ਜੇ.

2007 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ (ਐਸ) 5352-5353

1. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ") ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 3 ਦਸੰਬਰ, 2004 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ") ਦੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986") ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

.

ਅਨੁਮਾਨਤ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਲਿਸੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ (ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

2. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 1 (ਟਾਟਾ ਵਾਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡੀਲਰ) ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 2 ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ 75,38,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਵਰ ਲਈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਾਲ Rs.90 ਲੱਖ ਦੇ ਕਵਰ ਲਈ ਅੱਗ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ। ਕਿ 28 ਫਰਵਰੀ, 2002 ਨੂੰ (ਗੋਧਰਾ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ) ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ 54,29,871/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ।

3. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਮੈਸਰਜ਼ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼, ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੀ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ, ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਦਫਤਰ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ, ਗੈਰਾਜ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅੱਗ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਕਿ 28 ਫਰਵਰੀ, 2002 ਨੂੰ ਗੋਧਰਾ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਫਰਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ 27 ਫਰਵਰੀ, 2002 ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ, ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਉੱਠੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 28 ਫਰਵਰੀ, 2002 ਨੂੰ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਤਹਿਤ ਬੀਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

4. ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

5. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ' ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਅਤੇ 2 (1) (ਓ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਅਤੇ "ਸੇਵਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਖਰੀਦਿਆ ਸਾਮਾਨ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਨੁਮਾਨਤ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਧਿਨਿਯਮ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

6. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2005 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਮਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 2007 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5352-5353 (ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3 ਦਸੰਬਰ, 2004 ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ' ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

8. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜੋ ਮੁੱਢਲਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ (ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬੀਮਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2015 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਅਧਿਨਿਯਮ, 2015") ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (XX) ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਬੀਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

10. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਐਸ. ਜੀ. ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ 1 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉਦੇਸ਼' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰ ਖਪਤਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

11. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਆਖਰੀ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

12. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਖਪਤਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਖਪਤਕਾਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਬੀਮਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ ਇੱਕ ਨੁਕਸਦਾਰ ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਏ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਵਿਵਾਦ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜੋਖਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਧਾਨਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

13. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2019 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (7) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2015 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਹੈ।

1. (1995) 3 ਐਸਸੀਸੀ 583

14. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਬੀਮਾ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਲਈ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸੰਭਵਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਿਵਾਰਣ ਨੂੰ।

15. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੇ ਗਏ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਫਿਰ ਤੋਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਖਪਤਕਾਰ ਜੋ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਸੇ ਕਵਰੇਜ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਲ 2002 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

16. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅੱਗ, ਭੁਚਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੀਮਿਤ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਖਪਤਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਏਗੀ ਜੇ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ' ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

17. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਕਵਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੋਖਮ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਤੋਂ ਲਾਭ/ਨੁਕਸਾਨ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ। ਜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਭਾਵਨਾ ਭਾਵ., ਅੱਗ, ਹੜ੍ਹ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਾਲਿਸੀ ਕਵਰ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋਖਮ ਦੀ ਰਕਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ,

ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਕਵਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼/ਖਰੀਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੱਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਲਿਸੀ ਕਵਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਈ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਲਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਸਿਰਫ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਖਪਤਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਇੱਕ ਖਰੀਦਦਾਰ/ਖਪਤਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਤੁਰੰਤ ਇਰਾਦਾ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਦਨ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਐਲਆਰ ਬਨਾਮ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [2]. ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਹੈ।

18. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ/ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਮੁਫਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਟਰ ਪਲਾਂਟ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ-ਜਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਨ ਲਈ ਥੋਕ ਵਿੱਚ ਪੇਂਟ ਟੀਨ ਆਦਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਟਰ ਪਲਾਂਟ ਖਰੀਦਣ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਦੁਆਰਾ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਰੰਗ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ-"ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਬਜਾਏ "ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

19. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

20. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ, ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲੈਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

21. ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਭ-ਮੁਖੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਉਸਾਰੂ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ

2. (2009) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 79

ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। "ਸੁਰੱਖਿਆ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੋ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

22. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇਲਾਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੇਈਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪਨਾਹਗਾਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ ਜਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬੇਅਸਰ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

23. ਅਧਿਨਿਯਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। "ਖਪਤਕਾਰ", "ਸੇਵਾ", "ਵਪਾਰੀ", "ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰ ਅਭਿਆਸ" ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ। ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਪਕਤਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮਹੱਤਵ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ।

24. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਭ-ਮੁਖੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਇੱਕ ਉਸਾਰੂ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

25. ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) "ਖਪਤਕਾਰ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐਮ) "ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਓ) "ਸੇਵਾ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ।

“2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ. ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, -

(ਸ) "ਖਪਤਕਾਰ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ-

(i) ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ii) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨਃ ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਐੱਮ) "ਵਿਅਕਤੀ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(i) ਇੱਕ ਫਰਮ ਭਾਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ;

(ii) ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ;

(iii) ਇੱਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ;

(iv) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਦੂਜੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1860 (1860 ਦਾ 22) ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ;.....

(ਓ) "ਸੇਵਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੋ ਸੰਭਾਵਿਤ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਵਿੱਤ, ਬੀਮਾ, ਆਵਾਜਾਈ, ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਬਿਜਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਊਰਜਾ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, [ਹਾਊਸਿੰਗ ਨਿਰਮਾਣ], ਮਨੋਰੰਜਨ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ

ਖ਼ਬਰਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧਕਰਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

26. ਸ਼ਬਦ "ਖਪਤਕਾਰ" ਅਧਿਨਿਯਮ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਖਪਤਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ-

(ਏ) ਇੱਕ ਖਰੀਦਦਾਰ, ਜਾਂ
(ਬੀ) ਖਰੀਦਦਾਰ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ, ਜਾਂ
(ਸੀ) ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਹੋਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ
(ਡੀ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ, ਲਾਭਪਾਤਰੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਮਾਲ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ, ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹੈ,-(i) ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂ
(ii) ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂ
(iii) ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂ
(iv) ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

27. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਬਦ "ਖਪਤਕਾਰ" ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਸਮੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) "ਵਿਅਕਤੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਛੋਟਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਓ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਸੇਵਾਵਾਂ" ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਬੀਮਾ ਅਤੇ ਜੇ ਬੈਂਕਿੰਗ/ਬੀਮਾ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਖਪਤਕਾਰ ਲਈ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

29. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਖਨਊ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਕੇ. ਗੁਪਤਾ [3] ਵਿੱਚ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆਃ

"3.....ਇਹ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ। ਦੋਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੰਮਲਿਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਾਲ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਮਾਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ 'ਸ਼ਿਕਾਇਤ', 'ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ', 'ਖਪਤਕਾਰ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਖੰਡ (ਆਰ) ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੰਡ (ਐਫ) ਅਤੇ (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ 'ਨੁਕਸ' ਅਤੇ 'ਘਾਟ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਸਤਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਲਾਭ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਪਹਿਲਾ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

30. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਵਿਸਤਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸਮੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1993 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈਃ-

"11. ਹੁਣ ਧਾਰਾ 2 (ਡੀ) ਵਿੱਚ 'ਖਪਤਕਾਰ' ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, (i) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਕੀ ਵਿਚਾਰ

3. (1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 243

ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; (ii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ; (iii) ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ 'ਰੀਸੇਲ' ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। 'ਵਪਾਰਕ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਵਣਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ' (ਚੈਂਬਰ ਦਾ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼) ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਵਣਜ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ; ਵਪਾਰਕ; ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ' (ਕੋਲਿੰਸ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ) ਜਦੋਂ ਕਿ 'ਵਣਜ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ' ਤੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ '। (ਸੰਖੇਪ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ). ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ "ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ" ਵਸਤਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਡੀ) (ਆਈ) ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ' ਖਪਤਕਾਰ "ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ-"ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ" ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਟੀਕ ਸਮੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ/ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1993 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 2 (ਡੀ) (ਆਈ) ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ-ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਤੋਂ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ. ਆਓ ਅਸੀਂ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਏਃ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਜਾਂ ਕਾਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਜਾਂ ਕਾਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ/ਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਲ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ 'ਖਪਤਕਾਰ' ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਖੁਦ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਖਪਤਕਾਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਮਾਲ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਖੁਦ, ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਕੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਈ ਸ਼ਬਦ, ਅਰਥਾਤ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਰਤਦੇ ਹਨ", "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ" ਅਤੇ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਸੰਸਦ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਖਰੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਿਆ ਸਾਮਾਨ ਖੁਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕੇ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕੈਰੀਅਰ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਖਰਾਦ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। (ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ/ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਖਪਤਕਾਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ, ਇੱਕ ਕਾਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਖਰਾਦ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ "ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ" ਅਤੇ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਸਮੀਕਰਨ ਤੋਂ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। "ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਤੇ "ਖਪਤਕਾਰ" ਪੋਸਟਮੈਂਡਮੈਂਟ 1993 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆਃ

"21. ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਃ

(i) 1993 ਦੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ 50 (1993 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਸ 24 ਦੀ ਥਾਂ) ਦੁਆਰਾ 18-6-1993 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ii) ਕੀ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਹੈ

ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਡੀ) ਵਿੱਚ 'ਖਪਤਕਾਰ' ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(iii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਖੁਦ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਉਹ 'ਖਪਤਕਾਰ' ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

31. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੀਲਾਵਤੀ ਕੀਰਤੀਲਾਲ ਮਹਿਤਾ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਾਂਤੀ ਡਿਵੈਲਪਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ 4 ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਰਸਤੋਗੀ, ਜੇ.) ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਲੀਲਾਵਤੀ ਕੀਰਤੀਲਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਫਲੈਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਹਸਪਤਾਲ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਰਾਮਾਉਂਟ ਡਿਜੀਟਲ ਕਲਰ ਲੈਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏ. ਜੀ. ਐੱਫ. ਏ. ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ[5] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹੋਵੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

32. ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੇ ਮਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਖਪਤ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰਃ

"19. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਟ੍ਰੇਟ ਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਹੈਃ

4 (2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 265
5 (2018) 14 ਐਸਸੀਸੀ 81

19.1. ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ/ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਰੋਬਾਰ-ਤੋਂ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

19.2. ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19.3. ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਸੀ।

19.4. ਜੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਖਪਤ ਲਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ" ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀ, ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

33. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਲੀਲਾਵਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸਟਲ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਮਾੜੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਕਾਰਨ, ਢਾਂਚਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਰਸਿੰਗ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫਲੈਟਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਲੀਲਾਵਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਟਰੱਸਟ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਪਤਕਾਰ ਸੀ।

34. ਲੀਲਾਵਤੀ ਕਿਰਤਿਲਾਲ ਮਹਿਤਾ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਫਲੈਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫਲੈਟਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਡੀਕਲ/ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਹੈ।

35. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਜੀ ਮੰਤਰੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ[6] ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਲੀਲਾਵਤੀ ਕਿਰਤਿਲਾਲ ਮਹਿਤਾ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ "ਖਪਤਕਾਰ" ਜਾਂ "ਸੇਵਾਵਾਂ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ।

36. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇੱਕ ਫਰਮ ਭਾਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇ।

37. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

38. ਕਰਨਾਟਕ ਪਾਵਰ ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਆਇਰਨ ਵਰਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 7 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ:

"17. ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਹੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪਾਠ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ "ਸ਼ਾਮਲ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਅਕਸਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ, ਪਰ, ਪ੍ਰਸੰਗ

6 (2022) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 42
7 (2009) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 240

ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਸ਼ਾਮਲ" ਦਾ ਅਰਥ "ਅਰਥ" ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ "ਸ਼ਾਮਲ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

18. ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ,
(i) ਇੱਕ ਫਰਮ ਭਾਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ;
(ii) ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ;
(iii) ਇੱਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ; ਅਤੇ
(iv) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਦੂਜੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1860 (1860 ਦਾ 21) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ,

ਜਦੋਂ ਕਿ "ਵਿਅਕਤੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ "ਸ਼ਾਮਲ" ਹੋਣਗੇ।

19. ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1897 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (42) ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈਃ

"3. (42) 'ਵਿਅਕਤੀ' ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਨਿਗਮਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ;

20. 1986 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕੇ. ਪੀ. ਟੀ. ਸੀ. ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੇ. ਪੀ. ਟੀ. ਸੀ. ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ 1986 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ (ਐਸ. ਆਈ. ਸੀ. ਅਧੀਨ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

21. ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ "ਵਿਅਕਤੀ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 2 (1) ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।(d). ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (i) (ii) ਅਤੇ (iv) ਗੈਰ-ਨਿਗਮਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (iii) ਕਾਰਪੋਰੇਟ, ਇਸ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ

ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਗੈਰ-ਸੰਗਠਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਐੱਮ) ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।

39. ਉਪਰੋਕਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; (i) ਕੀ ਮਾਲ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ (ii) ਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੋ-ਗੁਣਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਜੇ ਮਾਲ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਕਵਰੇਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਿਰਮਾਤਾ ਜੋ ਉਤਪਾਦ ਏ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੇ ਉਹੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਿੱਜ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਜਾਂ ਏਅਰ-ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਕੋਈ ਗਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

40. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਜੋ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਨੂੰ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਲਾਭ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇੱਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

41. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ "ਖਪਤਕਾਰ" ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(i) ਇੱਕ ਸੀਟੀ ਸਕੈਨ ਮਸ਼ੀਨ ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨੁਕਸਦਾਰ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਸੀ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਲਪਵਰੂਕਸ਼ਾ ਵਿੱਚ

ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਤੋਸ਼ਨੀਵਾਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਬੰਬਈ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਅਨਦਰ8 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਟੀ ਸਕੈਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਰੱਸਟ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ii) ਰਾਜੀਵ ਮੈਟਲ ਵਰਕਸ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਮਿਨਰਲ ਐਂਡ ਮੈਟਲ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ [9] ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਆਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੁਕੰਮਲ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕੈਨੈਲਾਈਜ਼ਿੰਗ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖਰੀਦ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਖਪਤਕਾਰ" ਨਹੀਂ ਸੀ।

(iii) ਜਿਸ ਬੈਂਕ ਨੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਬੈਂਕਰਾਂ ਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਖਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਸ਼ਾਖਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੀ ਕੁਝ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਪਤਕਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(iv) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕ ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਕਲੀਨਿਕ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਐਕਸ-ਰੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(v) ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਈਪੀਬੀਐਕਸ ਸਿਸਟਮ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ

8 (2000) 1 ਐਸਸੀਸੀ 512
9 (1996) 9 ਐਸਸੀਸੀ 422

ਨੁਕਸਦਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

42. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ-ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਹਰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ' ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

43. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜ੍ਹਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਲਾਭਾਰਥੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਜਾਂ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਹੈ।

44. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਜਾਂ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ/ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਸੰਕਟਕਾਲੀ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

45. ਲੇਵਿਸ ਸਟ੍ਰਾਸ (ਭਾਰਤ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ [10] ਹੇਠ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ "ਬੀਮਾ ਦੇ

53. ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਘੱਟ. ਖਾਸ ਜੋਖਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਗ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੋਖਮ। ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੋਹਰੇ ਬੀਮੇ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬ੍ਰੈਟ, ਐਲਜੇ ਕੈਸਟੈਲੇਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੈਸਨ ਵਿੱਚ [ਕੈਸਟੈਲੇਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੈਸਨ, (1883) 11 ਕਿਊਬੀਡੀ 380] ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿਃ (ਕਿਊਬੀਡੀ ਪੀ. 386)

10 (2022) 6 ਐਸਸੀਸੀ 1

".... ਬੀਮਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ... ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ। ... ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ, ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ... ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। (ਜ਼ੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)

46. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ/ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ; ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

47. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਬੀਮਾ ਮਾਮਲੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2015 ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਚਾਰਕ ਵਿਧੀਆਂ ਹਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।
48. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।
49. ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ।

50. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 2007 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ (ਐਸ) 5354-(ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਦਿਵਾਕਰ ਗੋਇਰਾਮ ਪੋਰਖਾਇਤ)

51. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 3 ਦਸੰਬਰ, 2004 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ (ਵਪਾਰਕ ਇਕਾਈ) ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਸੀ।

52. ਜਵਾਬਦੇਹ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ) "ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਜਵੈਲਰਜ਼" ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1999 ਤੋਂ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

53. 24 ਜੂਨ, 2000 ਨੂੰ, ਲਗਭਗ ਸਵੇਰੇ 7.00 ਵਜੇ. ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਦਾ ਸ਼ਟਰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ' ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ Rs.20,55,200/- ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

54. ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਅੱਗੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2004 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ "ਖਪਤਕਾਰ" ਨਹੀਂ ਸੀ।

55. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼ ਮਿਤੀ 3 ਦਸੰਬਰ, 2004 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਸਿਰਫ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਬਿਪਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 3 ਦਸੰਬਰ, 2004 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

56. 2007 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5352-5353 (ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

57. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ।

58. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2012 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ (ਐਸ) 2821-ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਅੰਕੁਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ।

59. ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ 15 ਦਸੰਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

60. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਥੋਕ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 6 ਜਨਵਰੀ, 2006 ਤੋਂ 5 ਜਨਵਰੀ, 2007 ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੁੱਲ 60,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਇਰ ਐਂਡ ਪੇਰਿਲ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ ਸੀ। 28 ਦਸੰਬਰ, 2006 ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ।ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਪੈਕਸ ਸਰਵੇਅਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਸਪਾਟ ਸਰਵੇਅਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਿਮਟਿਡ ਅੰਤਿਮ ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 22 ਦਸੰਬਰ, 2008 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 53,17,790/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਊਂਡ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ Rs.1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਚਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਸਰਫੇਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। (ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੈਣਦਾਰ).

61. ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 60,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਖਪਤਕਾਰ" ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 15 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਖਪਤਕਾਰ" ਹੈ।

62. ਅਸੀਂ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। (2007 ਦਾ 5352-5353 (ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

63. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ।

64. ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 11 ਮਈ, 2011 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦਾ 50% ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 15 ਫਰਵਰੀ, 2023 ਦੀ ਦਫਤਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 16 ਜੁਲਾਈ, 2023 ਦੀ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵਿੱਚ 59,74,814/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਕਮ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਸਵੈਚਲਿਤ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਵਾਲੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੀਆਂ।

65. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ (ਐਸ) 3350- ਬੈਂਕ ਆਫ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਮੇਲਨ (ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਆਫ ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਬਨਾਮ ਐਮ/ਐਸ ਮੈਟਕੋ ਐਕਸਪੋਰਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਹੋਰ.

66. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 6 ਫਰਵਰੀ, 2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

67. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 141,375 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਤਿਲ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਕੰਟੇਨਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਇਕ ਤੀਜੀ ਧਿਰ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਇਕ ਇਤਾਲਵੀ ਖਰੀਦਦਾਰ) ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 2) ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੇ ਬੈਂਕਰ ਨੂੰ ਇਨਵੁਆਇਸ, ਲੈਡਿੰਗ ਦੇ ਬਿੱਲ, ਸਰਵੇਅਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਬਿੱਲ, ਫਾਈਟੋਸੈਨਟਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ (ਚਾਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼) ਭੇਜਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ.2 ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੇ ਬੈਂਕਰ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕੋਰੀਅਰ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3). ਨਿਰਯਾਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

68. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 10 ਦਸੰਬਰ, 2013 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਤਾਲਵੀ ਖਰੀਦਦਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਲਾਭ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਆਵੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

69. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 2007 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5352-5353 (ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਰਸੋਲੀਆ ਮੋਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

70. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ।

71. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ (ਐੱਸ) 2023 ਦਾ

(@ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) 2020 ਦਾ ਨੰਬਰ (ਐੱਸ) 1039)-ਇਫਕੋ ਟੋਕੀਓ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਓਪੀਜੀ ਐਨਰਜੀ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ।

72. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

73. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 27 ਸਤੰਬਰ, 2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

74. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਪਭੋਗਤਾ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 12 ਸਤੰਬਰ, 2014 ਨੂੰ ਇੱਕ-ਪੱਖੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ @9% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 9,57,903/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2011 ਅਤੇ 5,000/- ਰੁਪਏ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ/ਸੋਧ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 25 ਜੂਨ, 2019 ਅਤੇ 27 ਸਤੰਬਰ, 2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

75. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

76. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

(ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਕ: ਅਰਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler